

SZÍNES PÉNZTÖRTÉNET

82

STRAUB PÉTER

Tóth Csaba: *Pénzek színes világa*.
Magyar Nemzeti Múzeum – Martin Opitz
Kiadó, Budapest, 2020, 223 oldal

Emagazinban az elmúlt években számos különleges, érdekes munkát ajánlhattam már az olvasók figyelmébe, de véleményem szerint az alább bemutatandó kötet több szempontból kiemelkedik ezek közül. Már a könyv megszületésének ötlete sem mondható hétköznapi. 2020 márciusában, a koronavírus-járvány első hulláma idején, amikor a múzeumok is bezárásra kényszerültek, jelen kötet szerzője fejébe vette, hogy nem hagyja ismeretek nélkül a múzeumokból kényszerűen kiszorult látogatókat. Így született meg egy videóblog- (vlog) sorozat ötlete, ami több mint egy évezred magyar pénztörténetének érdekeségeit mutatta be pár perces részekben. A végeredmény: 162 epizód minden egyes napon 2020. március 23. és augusztus 31. között; összesen 234 ezer megtekintés a Magyar Nemzeti Múzeum Facebook-oldalán és további 37 ezer az intézmény YouTube-csatornáján, megszámlálhatatlan megosztás és hozzászólás. A blog népszerűsége azonban a közösségi médiában a járvány elmúltával is töretlen maradt, hiszen



a részek az ősszel is tovább folytatódtak, azzal a különbséggel, hogy a videók nem naponta, hanem hetente újultak meg. Nem ismerünk hazánkban egyetlen más olyan internetes fórumon indított kezdeményezést sem, ami ilyen hosszú időn keresztül, ennyire széles intervallumot felölelve és ilyen tematikai sokszínűséggel mutatott volna be egy muzeológiai területet, s ilyen hatalmas és kitaró követőtáborral rendelkezett volna. Most pedig ez az első olyan numizmatikai kötet Magyarországon, amely egy videóblog nyomán készült. A vlog főszereplője és így a jelen kötet szerzője, Tóth Csaba több mint negyed százada dolgozik a Széchenyi Ferenc gróf által 1802-ben megalapított Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárában, ahol a csaknem 150 ezer egyedi műtárgyat számláló középs- és újkori magyar és a külföldi fémpénzek anyagát kezeli. Így nem volt meglepő a videók témaválasztása sem, amit alapvetően az előadó érdeklődése határozott meg, ezért elsődlegesen azok a kérdéskörök szerepeltek az egyes részekben, amelyekkel középkoros régész végzettsége és kutatási területe, egyetemi oktatói tevékenysége révén az utóbbi évtizedekben szorosabb kapcsolatba került.

A teljesen újszerű éremtörténeti sorozat elképesztő sikerének számos összetevője volt. Az egyik legfontosabb bizonyára az, hogy az nem szakmai, hanem kifejezetten tudománynépszerűsítő jelleggel, a nagyközönségnek készült. Mégpedig úgy, hogy a pénzeszközökön keresztül bepillantást engedett a magyar történelembe, a gazdaságtörténetbe és a pénzgazdálkodásba, valamint a kultúr- és művelődéstörténetbe egyaránt. A kirobbanó siker hátterében továbbá az előadó felkészültsége, valamint rendkívül közvetlen, olykor vicces stílusa állt. A készítőik szándékosan választották díszletül és a forgatás háttéréül a szerző lakását, ahol a gyermekek, a plüssállatok és a cukiságfaktort biztosító friss szerzeménynek számító házimacsák éppúgy feltűnhettek a képernyőn, mint a több évszázados leletek. A minimál költségvetésű részek elkészítésében minden a hattagú családra maradt. Nem kis szerepe volt a hatalmas népszerűségben annak,

ahogyan ezt kitűnően megoldották. Mindez persze nem lehetett volna napjaink csúcstechnikája nélkül, amit Tóth Csaba éppolyan otthonosan kezelt, ahogyan az érmék területén mozog. A szerző nem is titkolja a kötetben, hogy mekkora szerepe volt a sikerben a feleségének, aki a nagyfiával együtt a felvételek elkészítésében és azok megvágásában segédkezett. Nem is felejt el a köszönetnyilvánítást, amit az alábbi módon tesz meg: *„de legfőképpen abban alkotott nagyot, hogy oly gyengéden tudta le- és befogni a kezem, illetve a szám, amikor már-már túltoltam volna a vicceskedést”*. Nem mellesleg a most megjelent szemet gyönyörködtető kötet tipográfiája is a feleségnek, Bertók Krisztinának köszönhető, hiszen nagy rutinnal ő szerkesztette azt egybe. A mintegy 220 oldalon szereplő több mint ezer színes illusztráció album szépségűvé varázsolja az egyébként rekordgyorsasággal elkészült könyvet.

Tóth Csaba

a vlog készítése közben Veleméren



A szerző tematikus rendben 109 audiovizuális történetet fordított át nyomtatott formába. Köztük csupán egyetlen olyan van, mely nem szerepelt a vlogban, ezt azonban valószínűleg csak a legfanatikusabb rajongók veszik majd észre. A kötetben, melynek kronológiai keretét a népvándorlás korának érmei, kincsei és a mai pénzek jelentik, több mint egy tucat gyűjtemény legszebb, legértékesebb, s legféltettebb pénzeit találja az olvasó.

A kötetben a numizmatika alapvető háttérismeretei után gyűjtők, gyűjtemények, szimbólumok, korszakok, területek, kuriózumok, történelmi személyiségek és események kerülnek bemutatásra 11 különböző színnel jelölt fejezetben. Míg a videóban a maximum öt perc hosszan elmondott történet felépítésén volt a hangsúly, a könyv oldalain mindig az adott műtárgy kerül középpontba, vizuálisan is elválasztva az éremhez kapcsolódó leírást és a tágabb kontextusba helyezett történetet. A leletek többsége a kötetben Gedai Csaba remek fotóin csodálható meg. A könyv lapjain az internetes előzmények sem rejtőznek el, QR-kód segítségével ugyanis az olvasó pillanatok alatt a videók nézőjévé válhat.

Miután a különböző korok pénzei, mint egykori értékmérők, ma is változó értékkel rendelkeznek, így nem hiányozhatott a videókból, s így természetesen a könyvből sem, az aukciókon elképzelt legdrágább pénzek áttekintése.

Az egykori fizetőeszközök árát minden esetben azok ritkasága és állapota határozza meg. A világon legdrágábban eladott pénzek top ötvenes listáján 43 darab az Amerikai Egyesült Államokban készült. A szerző a legértékesebb magyar érmék listáját is összeállította. De legalább ilyen érdekes az a fejezet, amely a középkori magyar pénzverés éremképeit tárgyalja, hogy miként kerültek a keresztény középkori Magyar Királyság pénzerméire mese-, illetve képzeletbeli lények. A késő Árpád-kor nagyjából kétszáz különféle éremtípusán hihetetlen változatos ábrázolásokkal találkozunk, amire sem korábban, sem később nem volt példa Magyarországon. Ezek közt nemcsak a megszokott királyportrék, címerelemek, valamint az uralkodói jelképek és a szokásos vallásos jelképek szerepelnek, hanem mitikus állatok sora, köztük szfinx, hárpia, sárkány. Számos olyan, ma már meghatározhatatlan fantasztikus állatot is találni, melynek megalkotására csak a középkor emberének képzelete volt alkalmas.

A hiánypótlónak tekinthető könyv után tapasztalt nagy érdeklődés okán a numizmatika iránt érdeklődők számíthatnak a folytatásra is, mely a kötet gondozó Martin Opitz Kiadó tájékoztatása szerint *Az antik pénzek színes világa* címen fog megjelenni. Én biztosan el fogom olvasni!



A veleméri Szentháromság-templom egyik freskója



Mennyit ér egy régi pénz?



A 1000 éves kincs a legújabb és egyben legdrágábbra váltott az ország történelmének és kultúrájának értékeit. A kincs a legújabb és egyben legdrágábbra váltott az ország történelmének és kultúrájának értékeit. A kincs a legújabb és egyben legdrágábbra váltott az ország történelmének és kultúrájának értékeit.

85

A paksi bécsi denárlelet



Ér a paksi lelet csodálatosan nagy mennyiségű különleges anyagot, amelyek az más korokból ismertekkel való összehasonlításban megmutatják a 14. századi pénzforgalom sajátosságait. A lelet a paksi lelet csodálatosan nagy mennyiségű különleges anyagot, amelyek az más korokból ismertekkel való összehasonlításban megmutatják a 14. századi pénzforgalom sajátosságait.

Szent László metamorfózisa



Ér a paksi lelet csodálatosan nagy mennyiségű különleges anyagot, amelyek az más korokból ismertekkel való összehasonlításban megmutatják a 14. századi pénzforgalom sajátosságait.

Báthory Gábor aranya



Az Erdélyi Fejedelemségben nem volt jótanács az emlékművek készítése, az a darab viszont megemlékezést jelentett ott a szabadságharcokról. Az álláspont a legutóbbi nem volt ábrázolt, ugyanakkor előtérbe kerültek a szabadságharcok emlékeztetői, a kálváriai szobor szoborjának ábrája, a szobor mellett jobboldal került fel a báthoryi arany, amely a szabadságharcokról emlékeztet.

A szabadságharc fémpénzverése



Az Erdélyi Fejedelemségben nem volt jótanács az emlékművek készítése, az a darab viszont megemlékezést jelentett ott a szabadságharcokról. Az álláspont a legutóbbi nem volt ábrázolt, ugyanakkor előtérbe kerültek a szabadságharcok emlékeztetői, a kálváriai szobor szoborjának ábrája, a szobor mellett jobboldal került fel a báthoryi arany, amely a szabadságharcokról emlékeztet.



A Koszta Márton-incidens



Az Erdélyi Fejedelemségben nem volt jótanács az emlékművek készítése, az a darab viszont megemlékezést jelentett ott a szabadságharcokról. Az álláspont a legutóbbi nem volt ábrázolt, ugyanakkor előtérbe kerültek a szabadságharcok emlékeztetői, a kálváriai szobor szoborjának ábrája, a szobor mellett jobboldal került fel a báthoryi arany, amely a szabadságharcokról emlékeztet.